

„Pravost“ a skutečnost / Skutečnost a „pravost“ / „Pravost“ a skutečnost

Pod „skutečností musíme myslet (a rozumět) mnohem víc. než bývá zvykem (zejména protože stále ještě přetrvává pozitivistický předpoklad o tzv. fakticitě a tzv. faktech). Skutečné není jen to, co právě, aktuálně „jest“, ale také to, co bylo a třeba už není, ale na co pozdější „skutečnosti“ nějak reagovaly a tedy navazovaly (takové „navazující reagování“ má charakter jakési „paměti“ ve velmi širokém významu, tedy paměti, která nemusí být vůbec vázána na jakékoli vědomí). Dále ke skutečnosti v jiném, odlišném významu náleží také to, k čemu ještě nedošlo, co ještě nenastalo, ale co později vskutku nastane. A tak, jako aktuální skutečnost nikdy nenavazuje na všechno, co předcházelo (a zejména nikoli ve stejné míře a stejným způsobem), nýbrž jen výběrově (selektivně), tak – byť zcela jinou formou a na základě jiné „vnímavosti“ se aktuální skutečnost vybírá z toho, co nastává, může nebo má nastat (pochopitelně podle okolností), co „uskuteční“, tedy kterou cestou se ve svém sebe-uskutečňování vydá. Pochopitelně to zpětně má vliv na naše chápání toho, co je „skutečné“ a jak to je „skutečné“: především tzv. aktuální skutečnosti může být jen skutečnost, která je vůbec schopna reagovat, tedy která je schopna akcí a aktivit (odtud také to adjektivum „aktuální“). Takže musíme také rozlišovat mezi „skutečnostmi“, které takových aktivit schopny nejsou, a skutečnostmi „akce-schopnými“.

Charakteristickým rysem takových skutečností, které jsou schopny vlastních akcí (aktivit), je jejich vnitřní integrovanost (pochopitelně založená také na jejich aktivitě, a tudíž integrovanost vždy jen do jisté míry uskutečňovaná, dosahovaná, udržovaná, ale také upadající a znovu posilovaná). Vlastní aktivita (a akceschopnost) některých „skutečností“ vyžaduje nejen jistou orientovanost v okolí a ve vlastním prostředí, ale také jakoby „v sobě“, ve svém vlastním, vnitřním „prostředí“; a všude tam, kde je taková vlastní aktivita prováděna a uplatňována, je zároveň nezbytná již zmíněná selektivita. A tím je jakoby „dána“ možnost lepšího a horšího, správného a mylného, „pravého“ a „nepravého“. Nepravé rozhodnutí, nesprávná aktivita, chybná akce není méně „skutečná“ ve smyslu fakticity (neboť k ní opravdu došlo, byla vskutku provedena, uskutečněna), ale je „skutečná“ jakýmsi horším, druhořadým, méně perspektivním (nebo dokonce bezperspektivním) způsobem. Otázkou velké důležitosti však zůstává, je-li možno (a je-li legitimní) uvažovat o integritě „původu“ pravosti alespoň obdobně, jako uvažujeme o sjednocenosti „původu“ všeho „skutečného“ (což evropskému myšlení vtiskli presokratici).

(Písek, 100111-1.)